

Kwalificeren Landgoederen: ontwikkeling van de Landgoedmeter en het Landgoedvenster

F. van Alebeek, M. Vijn, M. Schoutsen

Kwalificeren Landgoederen: ontwikkeling van de Landgoedmeter en het Landgoedvenster

F. van Alebeek, M. Vijn, M. Schoutsen

natuur
gastvrijheid landschap
cultuurhistorie ondernemerschap
gemeenschap economie

© 2012 Wageningen, Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) onderzoeksinstituut Praktijkonderzoek Plant & Omgeving. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van DLO.

Voor nadere informatie gelieve contact op te nemen met: DLO in het bijzonder onderzoeksinstituut Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, Business Unit Akkerbouw, Groene Ruimte en Vollegrondsgroenten.

DLO is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens uit deze uitgave.

Met medewerking van René Poll, Praedium, Céline Hoon (Stagiaire Wageningen UR) & Harm Luisman (Wing Consultants).

We willen nadrukkelijk de landgoedeigenaren Willem de Beaufort van (o.a.) landgoed Beekzicht, Liesbeth Cremers van Landgoed Vilsteren, Charlotte Rauwenhoff van Landgoed Tongeren en Kien van Hövell tot Westerflier van Landgoed Grootstal danken voor hun feedback en medewerking.

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

PPO publicatienummer: 532
Projectnummer: 3250226012

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR
Business Unit Akkerbouw, Groene Ruimte en Vollegrondsgroenten

Adres : Edelhertweg 1, 8219 PH Lelystad
: Postbus 430, 8300 AK Lelystad
Tel. : 0320 - 29 11 11
Fax : 0320 - 23 04 79
E-mail : info.ppo@wur.nl
Internet : www.ppo.wur.nl

Inhoudsopgave

pagina

1	WAT HIER AAN VOORAF GING	5
2	DOEL, PROCES EN WERKWIJZE	7
2.1	Doel.....	7
2.2	Het proces	7
2.3	Werkwijze.....	9
3	DE LANDGOEDMETER: EEN INSTRUMENT VOOR EXTERNE COMMUNICATIE	11
3.1	Keuzes	11
3.2	De vragenlijst	11
3.3	Puntenwaardering	12
3.4	Presentatie van de resultaten.....	14
4	HET LANDGOEDVENSTER 2012: EEN INSTRUMENT VOOR INTERNE REFLECTIE.....	17
4.1	Ontwikkeling van een nieuwe versie van het instrument.....	17
4.2	De vragenlijst	18
4.3	Test onder landgoederen	19
4.4	Presentatie van de resultaten.....	20
5	REIKWIJDTE VAN DE INSTRUMENTEN.....	23
6	BRONNEN	25
	BIJLAGE 1 VRAGENLIJST VAN DE LANDGOEDMETER	27
	BIJLAGE 2 VRAGENLIJST VAN HET LANDGOEDVENSTER	37

1 Wat hier aan vooraf ging

Landgoederen spelen vanouds een vooraanstaande rol in het integraal en multifunctioneel inrichten en beheren van de groene ruimte. Zij moeten zich telkens opnieuw vernieuwen om vitaal te blijven. Dat kan alleen als zij zich bewust verhouden tot de Nederlandse verstedelijkte samenleving. Zij moeten ook zorgen dat zij gezien worden om die plek te behouden. Zij zullen zichtbaar moeten maken wat hun rol en waarden zijn voor de maatschappelijke behoeften van hun omgeving.

Vanuit het Programma 'Ondernemen in Natuur' zoekt EL&I naar innovatieve ontwikkelingsstrategieën voor een economisch duurzaam en maatschappelijk gedragen gebruik van de schaarse buitenruimte. Landgoederen spelen vanouds een vooraanstaande rol in het integraal en multifunctioneel inrichten en beheren van de groene ruimte. In het project 'Landgoed in 3D!' zoeken vooruitstrevende landgoedeigenaren naar een nieuwe visie op de rol van landgoederen. Deze landgoederen zijn:

- Landgoed Beekzicht te Voorst (www.landgoedbeekzicht.nl)
- Landgoed Vilsteren te Vilsteren (www.landgoed-vilsteren.nl)
- Landgoed Tongeren te Maarn (www.landgoedtongeren.nl)
- Landgoed Grootstal te Nijmegen (www.moetjeproeven.nl/landgoed_grootstal)

In het project 'Landgoed in 3D' richt men zich enerzijds op de eigen achterban van landgoedeigenaren, om daar een proces van bewustwording in gang te zetten over de plek van landgoederen in de stedelijke samenleving van de 21e eeuw. Anderzijds richt het project zich op samenwerking met verschillende overheden, om de versnipperde en sectorale benaderingen van losse onderdelen om te buigen naar een integrale en multifunctionele visie op de potenties van particuliere landgoederen. Meer over dit project is te lezen op: <http://www.slideshare.net/kienvanhovell/landgoed-in-3d>.

Vanuit het project 'Landgoed in 3D!' hebben de betrokken landgoederen en EL&I in 2011 een beroep gedaan op PPO, om hen daarbij te helpen met een praktisch, flexibel en transparant instrument. Een instrument dat landgoedeigenaren uitdaagt om de eigen waarden (historisch, multifunctioneel, economisch duurzaam, effectief en solide, maatschappelijk geïntegreerd) te herontdekken en te vertalen naar concrete prestaties en een verifieerbare maatstaf, als antwoord op maatschappelijke vragen en behoeftes. Zo'n instrument is een onontbeerlijk hulpmiddel voor de interne en externe communicatie. Dit instrument dient enerzijds als hulpmiddel voor landgoedeigenaren om zich te bezinnen op hun maatschappelijke rol en positie. Anderzijds kunnen de getoonde prestaties benut worden in het gesprek met lokale, regionale en landelijke overheden om de benodigde ontwikkelruimte voor vernieuwingen op landgoederen te behouden. De deelnemende landgoederen zelf hebben dit instrument tot "**Het Landgoedvenster**" gedoopt.

Een verslag van dit eerste traject in 2011 is vastgelegd in het PPO rapport 'Het Landgoedvenster – Een nieuw instrument voor de maatschappelijke ontwikkeling van landgoederen' (Van Alebeek et al., 2011). Al tijdens de afronding van het eerste traject werd duidelijk dat het voorliggende prototype van het instrument nog niet voldeed aan alle wensen. Er is een vervolgproject 'Kwalificeringsinstrument landgoederen' geformuleerd, dat door het Ministerie van EL&I is gehonoreerd als onderdeel van het BO programma BO-11-012-011- Economie en Groen.

2 Doel, Proces en Werkwijze

2.1 Doel

Eind 2011 is een eerste versie van een instrument ontwikkeld dat landgoedeigenaren uitdaagt om de eigen waarden (historisch, multifunctioneel, economisch duurzaam, effectief en solide, maatschappelijk geïntegreerd) te herontdekken en te vertalen naar concrete prestaties en een verifieerbare maatstaf. Dit kwalificeringsinstrument dient enerzijds als hulpmiddel voor landgoedeigenaren om zich te bezinnen op hun maatschappelijke rol en positie. Anderzijds kunnen de getoonde prestaties benut worden in het gesprek met lokale, regionale en landelijke overheden om de benodigde ontwikkelruimte voor vernieuwingen op landgoederen te behouden (zie probleemstelling).

Al tijdens de afronding van de eerste fase werd een projectplan gemaakt voor een vervolg. In dat vervolgproject 'Kwalificeren Landgoederen' in 2012 is door PPO in afstemming met het Ministerie van EL&I (opdrachtgever) als doel van het project geformuleerd (tekst uit het projectplan):

“om het prototype van het instrument voor kwalificering voor te leggen aan een groep medewerkers van verschillende gemeenten en maatschappelijke organisaties, als test hoe de gekozen thema's en indicatoren door deze partijen worden geaccepteerd en gewaardeerd. Dit moet leiden tot een verbeterde presentatie van de uitkomsten van het instrument, die transparant, breed gedragen en helder communiceren wat de maatschappelijke prestaties van landgoederen zijn. Daarnaast is het doel om het prototype van het instrument voor kwalificering, dat nu op slechts 4 landgoederen is getoetst, te verbeteren en breder toepasbaar te maken door een test op circa 10 aanvullende landgoederen. Gezien de grote diversiteit in organisatie en activiteiten van landgoederen is het aannemelijk dat zo'n aanvullende toetsing veel aanvullingen en verbeteringen zal opleveren en het instrument breder inzetbaar zal maken en een grotere diepgang zal geven.”

Dit moet dan leiden tot een sterk verbeterd en breed gedragen instrument voor de kwalificering van landgoederen op aspecten van duurzaamheid (People, Planet & Profit). Dat instrument zal bijdragen aan de dialoog tussen landgoederen, gemeentelijke en provinciale overheden en maatschappelijke organisaties over de maatschappelijke prestaties van landgoederen en hun ontwikkelruimte (uit het projectplan).

2.2 Het proces

Voor de tekst in deze paragraaf is mede gebruik gemaakt van een analyse van het proces door Céline Hoon, student Communicatiewetenschappen van Wageningen UR, in het kader van haar stage bij adviesbureau Wing (niet-openbaar stageverslag). Echter, de hier weergegeven beschrijvingen en visies komen geheel voor rekening van PPO en de auteurs van deze rapportage.

Aan het eind van het traject in 2011 waren er in samenspraak met de landgoedeigenaren van 'Landgoed in 3D!' een aantal duidelijke verbeterpunten voor het toen voorliggende 'Landgoedvenster' geformuleerd. Dat waren o.a.:

- De opzet van de vragenlijst is zodanig dat de grootte van een landgoed in sterke mate de scores voor de verschillende thema's beïnvloedt. Het is wenselijk dat die invloed vermindert.
- Op het thema Economie is de vragenlijst nog niet effectief. De landgoedeigenaren zien de (bewezen) rentabiliteit van hun landgoed niet terug in de score. Maar tevens maakt de vragenlijst nog niet voldoende inzichtelijk wat die omzet en rentabiliteit van een landgoed betekenen voor de regionale economie en de omgeving.
- De vragenlijst met enkel ja/nee antwoorden wordt door de landgoedeigenaren ervaren als te beperkt om ruimte te geven aan hun visie, intenties en doelstellingen voor het beheer van het landgoed.

Daarnaast waren uit gespreken met de 3D groep de wensen naar voren gekomen om:

- een grotere focus te leggen op intern leer- en verbeter-traject voor landgoederen.
- voorstellen te doen voor andere vormen van presentatie van de resultaten, waarbij de samenhang tussen verschillende activiteiten van landgoederen beter tot z'n recht zou komen, en er meer ruimte zou zijn voor "het verhaal" (de visie en intenties) van de landgoederen.

PPO is in het voorjaar van 2012 aan de slag gegaan met het verbeteren van de vragenlijst uit 2011. Er zijn vervolgens 2 workshops geweest met de landgoedeigenaren, de opdrachtgever en medewerkers van Wing, waarin tussenstappen van de aangepaste vragenlijst werden voorgelegd en waarin voorstellen voor andere vormen van presentaties van de resultaten werden besproken.

Maar gaandeweg ontstond er onvrede binnen de groep landgoedeigenaren van de 3D groep over hoe PPO invulling gaf aan de ontwikkeling van het instrument. PPO legde de nadruk op het uitgangspunt van kwalificeren, met als doel een heldere, transparante, externe communicatie. Bij de landgoedeigenaren en adviesbureau Wing groeide gaandeweg steeds meer het besef dat interne reflectie in de achterban van de landgoederen voorop zou moeten staan. De onvrede werd versterkt door verschillen van mening over de vraag wie mede-opdrachtgever voor en –eigenaar van het instrument zouden zijn. PPO voelde zich niet vrij om een geheel andere invulling aan het instrument te geven dan in de (goedgekeurde) projectbeschrijving binnen het BO-programma en –financiering. In de woorden van de projectleider: "Als je een auto hebt besteld, dan kun je dat niet zomaar wijzigen in een boot".

Het proces rond het Landgoedvenster en het vervolg daarvan in 'Kwalificeren landgoederen' is ingewikkeld, mede doordat meerdere partijen betrokken waren die verschillende verhoudingen en relaties met elkaar hadden. Gaandeweg is gebleken dat de uitgangspunten van het certificerings-instrument voor het Groene Woud, die als basis zijn genomen voor de ontwikkeling van het Landgoedvenster in 2011, niet langer werden gedeeld en als toepasbaar werden beleefd door de landgoedeigenaren van de 3D groep.

De betrokkenen hebben gaandeweg beter inzicht gekregen in de complexiteit van dit proces en in de verschillen in belangen en doelstellingen. Uiteindelijk is er door alle partijen constructief meegedacht over een oplossing voor de ontstane situatie en de veranderingen in inzichten. Dit heeft er uiteindelijk in geresulteerd dat er nu niet één maar twee versies van het instrument zijn uitgewerkt, die verschillende doelen dienen. Alle betrokken partijen hebben constructief bijgedragen aan het uitwerken van beide versies.

PPO heeft ingezet op de doorontwikkeling van de vragenlijst met als primair doel om transparant, breed gedragen en helder te communiceren wat de maatschappelijke prestaties van landgoederen zijn. Het gaat daarbij met name om de externe communicatie, naar overheden, maatschappelijke organisaties, enz. Deze versie wordt de Landgoedmeter genoemd en zal verder worden toegelicht in hoofdstuk 3. PPO is verantwoordelijk voor deze versie, die opgeleverd wordt aan de opdrachtgever EL&I.

De landgoederen van de 3D groep, samen met adviesbureau Wing, kiezen voor een sterk gewijzigde versie van het Landgoedvenster, die primair als intern doel heeft om de zelfreflectie van landgoederen op hun rol in de samenleving te bevorderen (zgn. 'landgoedgesprekken' en workshops met groepen landgoedeigenaren). Deze versie van het Landgoedvenster wordt in hoofdstuk 4 beschreven. Wing en de 3D groep zijn 'eigenaar' van deze versie en zullen deze verder uitdragen. Deze versie is door Bureau Praedium getest met negen landgoederen.

2.3 Werkwijze

Zoals hiervoor aangegeven zijn er uiteindelijk twee versies van het instrument ontwikkeld.

De Landgoedmeter, een instrument voor externe communicatie

Dit instrument, de Landgoedmeter genoemd, is door PPO doorontwikkeld op basis van de vragenlijst van het Landgoedvenster uit 2011. Er is veel tijd besteed aan het zoeken naar andere manieren om het thema 'Economie' vorm te geven in het instrument (o.a. via de systematiek van maatschappelijke kosten-baten analyses, social return on investments, via forfaitaire waarden, kengetallen en maatschappelijke waarderingssystemen). Dit heeft veel discussie gegeven maar uiteindelijk weinig nieuwe ideeën opgeleverd die zich in de voorliggend systematiek lieten integreren. De puntenwaardering in de vragenlijst is vergaand herzien en daarbij is een systematiek toegevoegd waarmee vragen bij meerdere thema's konden bijdragen aan het resultaat. Dit is één van de manieren geweest om te proberen meer recht te doen aan de samenhang van activiteiten op de landgoederen. Daarnaast zijn verschillende vormen besproken om de resultaten op andere manieren te presenteren.

De resultaten zijn in 2012 tweemaal voorgelegd aan de opdrachtgever (EL&I) en de landgoedeigenaren van de 3D groep. Door gebrek aan tijd en middelen is ervoor gekozen om deze versie niet meer te testen bij maatschappelijke organisaties of bij een steekproef van landgoederen. De Landgoedmeter wordt in hoofdstuk 3 beschreven.

Het Landgoedvenster (2012), een instrument voor zelfreflectie

De tweede versie van het Landgoedvenster, primair bedoeld voor zelfreflectie van landgoedeigenaren, is in twee workshops onder leiding van Wing uitgewerkt. De vragenlijst is daarbij vergaand verlaten en vervangen door een reflectie op thema's en kernwaarden. Daarvan is een testversie gemaakt, die eind 2012 door Bureau Praedium is getest in twee workshops bij negen landgoederen. Deze versie van het Landgoedvenster (2012) en de resultaten van de test worden in hoofdstuk 4 besproken.

3 De Landgoedmeter: een instrument voor externe communicatie

3.1 Keuzes

Voor een instrument gericht op extern communicatie hebben de ontwikkelaars groot belang gehecht aan een transparant en geloofwaardig systeem. Als landgoederen gemeenten en andere overheden willen overtuigen van hun maatschappelijke belang en diensten, dan moet het voor die overheden mogelijk zijn om daar een eigen, objectief beeld van te kunnen vormen. Daarom zijn vragen zoveel mogelijk geformuleerd rondom concreet waarneembare en controleerbare zaken. Dat betekent dat tevens dat een heleboel (subjectieve) waarden, uitgangspunten en visies niet in dit instrument aan bod komen.

Bij de vertaalslag van de maatschappelijke waarden en diensten van landgoederen naar een eenvoudige vragenlijst met ja/nee vragen worden veel (impliciete) keuzes gemaakt en worden zaken onvermijdelijk versimpeld. Over zulke keuzes is al veel gezegd in de rapportage over het Groene woud (Vijn e.a., 2010) en in de rapportage over het eerste traject van het Landgoedvenster (Van Alebeek et al., 2011).

De uitslag van de vragenlijst wordt zichtbaar gemaakt in de vorm van een diagram met de puntenscore van dat landgoed op verschillende duurzaamheidsthema's. Het is duidelijk dat landgoederen veel meer zijn en doen dan die score en dan wat er met behulp van de vragenlijst in beeld kan worden gebracht. Zonder een eigen verhaal van het landgoed, zonder een eigen visie op de geschiedenis en de toekomst van dat landgoed, is zo'n puntenscore van weinig betekenis. Wij zien daarom de vragenlijst als slechts een hulpmiddel en een klein onderdeel van het gesprek dat landgoederen willen voeren met overheden en maatschappelijke partijen in hun omgeving. Verderop komen we hierop nog terug.

3.2 De vragenlijst

De vragenlijst zoals die in de eerste versie in 2011 was ontwikkeld, omvatte nog meer dan 300(!) deelvragen. Dat is om in te vullen een zware belasting. Uit testen in 2011 was al gebleken dat landgoedeigenaren sommige vragen onduidelijk vonden, of niet van toepassing, en dat er overlap en herhalingen tussen thema's voorkwamen. Daarom is er naar gestreefd om een substantiële reductie in het aantal deelvragen te bereiken, door overlap en herhalingen te verwijderen en door op kernzaken te focussen. Zo zijn allerlei terugkerende vragen rond samenwerking met externe partijen uit de verschillende themagedeelten weggehaald en samengevoegd in een aparte categorie in de vragenlijst, waarbij de puntenscore weer is terugvertaald naar de bijbehorende thema's.

Verder zijn veel vragen opnieuw geformuleerd, waarbij lijsten van opties niet meer helemaal langsgelopen hoeven te worden om alle keuzes individueel te beantwoorden. In plaats daarvan is vaak een 'schuifmaat' gebruikt in een vorm zoals bij het volgende voorbeeld:

"Werkt u voor activiteiten op uw landgoed rond natuur en landschap samen met één of meer van de volgende organisaties? [Dan volgt een lijstje van mogelijke organisaties].

A. Nee.

B. Ja, één of twee van deze partijen.

C. Ja, drie of meer van deze partijen."

Dit heeft tot een drastische reductie in het aantal vragen geleid, van ruim 300 zijn deze nu teruggebracht naar 65 vragen (zie Tabel 1).

Tabel 1. Aantallen (deel)vragen en maximale scores in de versie 2011 van het Landgoedvenster, en deze aantallen in de nieuwe, 2012 versie van de Landgoedmeter.

Domein	Thema	Het Landgoedvenster Versie 2011		De Landgoedmeter Versie 2012		
		Aantal vragen	Maximale score	Aantal vragen	Bijdragen uit andere thema's	Maximale score
People	Cultuurhistorie	58	116	6	2	41
	Gemeenschap	36	76	11	3	60
	Gastvrijheid	30	66	7	2	41
Planet	Natuur	52	104	14	-	66
	Landschap	50	100	7	6	50
Profit	Economie	45	130	7	15	98
	Ondernemerschap	45	90	13	-	50
totaal		316	628	65	28	406

Er is in de opzet van de vragenlijst (in een Excell werkblad) rekening gehouden met de wens vanuit Wing om een internetapplicatie van het instrument te ontwikkelen. Daarvoor zijn o.a. toelichtende teksten geschreven bij sommige vragen, die onder een ⓘ icoon zouden kunnen worden opgeroepen voor nadere uitleg. Bij een aantal vragen is – voor intern gebruik en voor overdracht naar toekomstige gebruikers een motivatie, aandachtspunt of andere toelichting geformuleerd. Deze zijn met een 'M' in de vragenlijst gemarkeerd, maar zouden op de in te vullen formulieren niet hoeven te verschijnen. De nieuwe versie van de vragenlijst voor de Landgoedmeter is in Bijlage 1 opgenomen.

3.3 Puntenwaardering

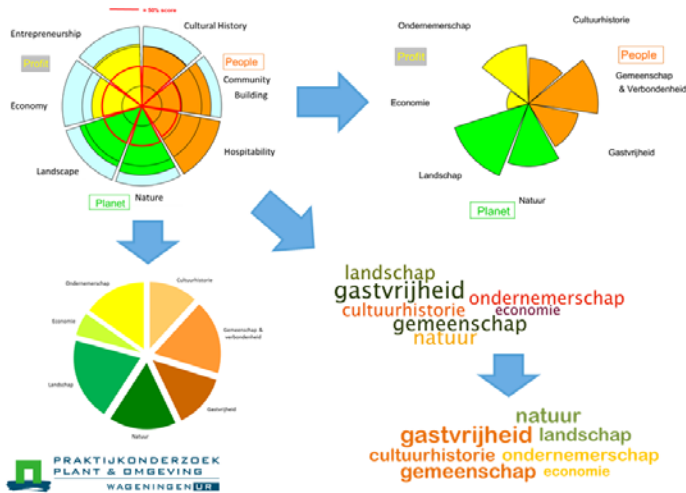
Alle vragen worden met ja of nee beantwoord. Een “ja” levert een bijdrage aan de puntenwaardering op. Die puntenwaardering wordt uiteindelijk door totaalscores per thema uitgedrukt in een cirkeldiagram waarin in één oogopslag de prestaties op die thema's kan worden afgelezen (en bijvoorbeeld onderling kan worden vergeleken). Onze ervaring is steeds weer dat deze figuur direct veel gespreksstof geeft. Dat maakt van het instrument een echt communicatiemiddel.

Door middel van de puntenwaardering van de vragen en de thema's kan gestuurd worden. Zijn alle thema's voor de landgoederen even belangrijk, en zo ja, moeten zij dan even zwaar wegen? Zijn sommige vragen zo essentieel dat zij misschien veel zwaarder moeten wegen dan anderen?

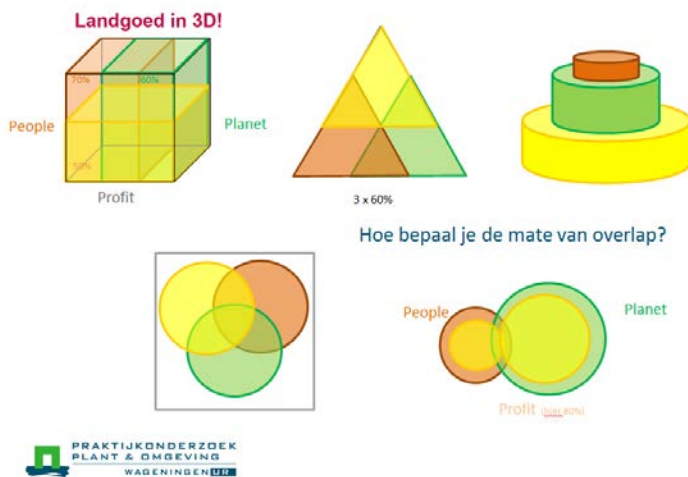
In Tabel 1 is aangegeven wat de maximaal te behalen score is voor de verschillende thema's. Elke vraag die met “ja” wordt beantwoord, is in principe met twee punten beloond. Maar sommige afzonderlijke vragen zijn bewust met een hoger aantal punten gewaardeerd omdat die vragen in de ogen van de opstellers om kernwaarden van de landgoederen en hun maatschappelijk belang draaien. Vragen waarin naar een kwantitatieve, oplopende gradatie wordt gevraagd (zoals: “Hoeveel bezoekers heeft u jaarlijks op uw landgoed?”) zijn ook met oplopende scores van bijv. 0, 2, 4 of 8 punten gewaardeerd. Het thema Economie heeft op verzoek van de 3D groep extra aandacht gekregen. Bij verschillende thema's zijn vragen geselecteerd waarop het antwoord ook zichtbaar maakt dat dat onderwerp tevens bijdraagt aan de economische prestaties van het Landgoed ten dienste van de omgeving. Bij deze vragen zijn daarom, naast de punten voor dat thema óók punten aan het thema Economie toegerekend.

In de verbeterde versie van de Landgoedmeter is er geen absolute norm geformuleerd waaraan voldaan moet worden. De 3D groep had al in een eerder stadium aangegeven minder nadruk op de absolute scores te willen. Daarom is ook uitvoerig gediscussieerd over de presentatie van de resultaten. Een tweede discussiepunt daarbij is geweest of het mogelijk is om in die presentatie meer de samenhang tussen alle verschillende onderdelen en aspecten van het landgoed te benadrukken. In Figuur 1 zijn een aantal van de bediscussieerde voorstellen weergegeven.

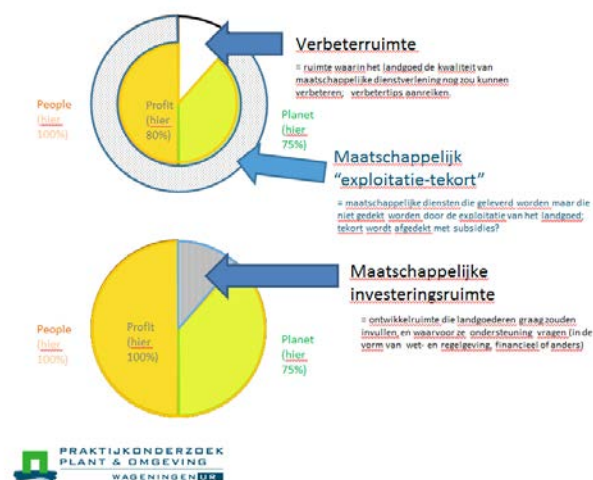
Resultaten minder kwantitatief?

Resultaten meer integraal / economie ?

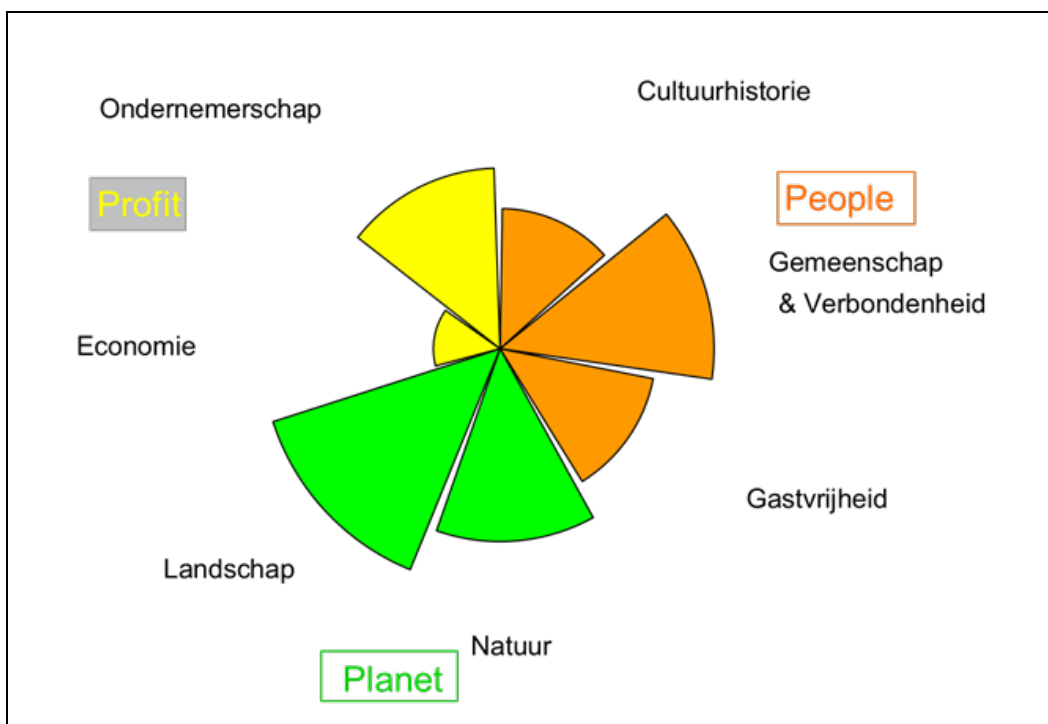
Resultaten meer integraal / economie ?

Figuur 1. Enkele voorstellen voor een minder kwantitatieve en meer integrale presentatie van de resultaten van de Landgoedmeter.

3.4 Presentatie van de resultaten

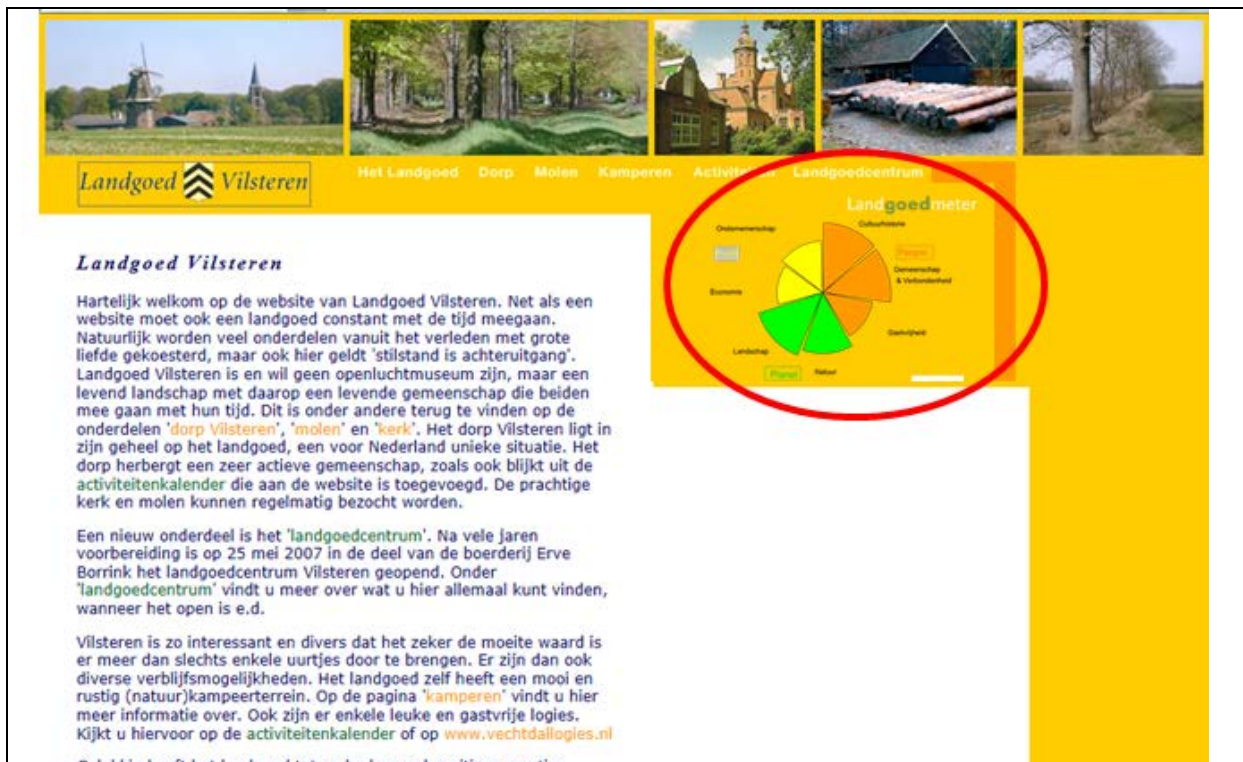
Het projectteam heeft samen met de 3D groep en de opdrachtgever de voorkeur aangegeven om de puntenscore als resultaat van de vragenlijst te presenteren als in Figuur 2. Deze versie geeft (zonder schaal aanduiding) meer nadruk op sterke kanten en mogelijke verbeterpunten van een landgoed. Het meer integraal weergeven van de samenhang tussen activiteiten komt terug in de bespreking van het Landgoedvenster (versie 2012) in Hoofdstuk 4.

Figuur 2. De presentatie van de resultaten van de Landgoedmeter, die minder kwantitatief oogt dan de versie uit 2011 door het weglaten van percentagelijnen en een minimum score.

Maar zoals eerder aangegeven is voor het gesprek van landgoederen met hun omgeving die score op zichzelf nog van heel weinig betekenis. Landgoederen zijn, doen en willen veel meer dan wat er via de vragenlijst van de Landgoedmeter zichtbaar wordt gemaakt. Zonder een eigen verhaal van het landgoed, zonder een eigen visie op de geschiedenis en de toekomst van dat landgoed, is zo'n puntenscore van weinig betekenis. Parallel aan de doorontwikkeling van een ander instrument voor multifunctionele landbouwbedrijven – de Verbindingsmaatlat – (zie www.verbindingsmaatlat.nl) is een voorstel gemaakt voor een manier waarop de resultaten van de Landgoedmeter, zoals in Figuur 2, ingebed kunnen worden in een bredere en meer integrale communicatie met de omgeving. Hier presenteren we dat in de vorm van een voorstel voor een webpagina van een landgoed, maar feitelijk zou het dan gaan om een breder communicatieplan met verschillende kanalen, doelgroepen en activiteiten.

Als voorbeeld is de website van Landgoed Vilsteren genomen (zie www.landgoed-vilsteren.nl). Op de website zou een link naar de Landgoedmeter kunnen worden aangegeven (Figuur 3a). Bij doorklikken komt men dan op een pagina waar het doel van de Landgoedmeter wordt uitgelegd en waar een landgoedeigenaar ook een eigen visie, verhaal en toelichting bij kan geven (Figuur 3b).

Figuur 3a. Voorbeeld van een website (hier Landgoed Vilsteren) met daarop een link naar de Landgoedmeter

Figuur 3b. Voorbeeld van een website (hier Landgoed Vilsteren) met daarop een uitleg over het doel van de Landgoedmeter, met ruimte voor een eigen verhaal, visie of toelichting door het Landgoed.

Er zou dan vervolgens de mogelijkheid moeten zijn om op afzonderlijke thema's (en/of op de afzonderlijke taartpunten van het diagram) te klikken om een nadere uitleg te krijgen over dat thema, en hoe dit landgoed daar invulling aan geeft. Dat is in Figuur 3c voor twee thema's beknopt uitgewerkt als voorbeeld. Voor thema's waar nog ruimte voor verbetering aanwezig is, zouden ideeën en projectvoorstellen geformuleerd kunnen worden, eventueel zelfs in combinatie met bijv. een systeem van *crowdfunding* om die voorstellen gerealiseerd te krijgen. Ook mogelijkheden voor interactie en reacties van bezoekers kunnen een verrijking van het instrument vormen en nieuw materiaal opleveren om de waarden van het landgoed uit te dragen.

Het thema **Landschap**

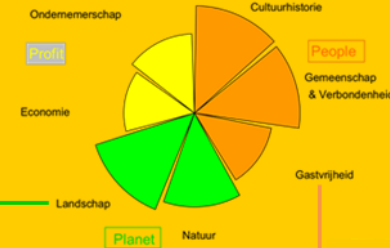
Landgoed Vilsteren koestert een evenwicht tussen bos, natuur, landbouw, recreatie en cultuurhistorie). In het kleinschalig en zeer gevarieerd landschap van landerijen, bossen, natuurterreinen, romantische uitzichtpunten, wandelpaden, bijzondere bomen e.d. zijn nog veel sporen van een oude cultuurhistorie zichtbaar. Elementen uit verschillende tijden zoals de 'zeven alleetjes', de 'kurktrekker' en de 'kluizenaars hut' worden als een levend geschiedenisboek gekoesterd.

Toch is Vilsteren geen openluchtmuseum. Ook een landgoed moet om te kunnen overleven met zijn tijd meegaan. Zo worden er ook vandaag de dag nog nieuwe elementen aan het landschap toegevoegd, zoals bv. de 'Stikkebelt'. Kijk in onze Activiteitenagenda voor de vele mogelijkheden om van Landgoed Vilsteren te genieten.

De Landgoedmeter

Klik op één van de thema's in bovenstaande figuur voor een verdere uitleg over dat onderwerp

Beleef ons Mooi Vilsteren

Op zaterdag 6 juli 2013 viert heel Vilsteren weer feest. Die dag is er van alles te doen in het dorp: een rommelmarkt, spelletjes, oude ambachten, een minitreintje voor kinderen, toneel, de hoesfmid komt paarden beslaan e.d. Ook zijn er veel gebouwen opengesteld voor het publiek waaronder de kerk en de molen. Rondom de molen is er een natuurmarkt. De muzikale noot wordt verzorgd door een shanty koor en een straat orkest. De inwendige mens wordt bij dit alles niet vergeten. Het evenment duurt de hele dag en is vrij toegankelijk. Voor meer informatie, zie onze Activiteitenagenda.

Het thema **Gastvrijheid**

Op Landgoed Vilsteren is in 2007 het Landgoedcentrum geopend. Dit is een informatiecentrum, landgoedwinkel en een ontvangst- en vergaderruimte in één. Hier vindt u al uw benodigde informatie om ons Landgoed te verkennen, op de fiets, lopend of anders. Verschillende exposities geven antwoord op al vragen over de geschiedenis en omgeving. Ook zijn er diverse themawandelroutes te verkrijgen. Het landgoedcentrum is zo een ideaal startpunt van een bezoek aan landgoed Vilsteren en het Vechtdal. Of breng eens een vakantie door op ons natuurkampeer-terrein, waar rust, natuurschoon, bos en goed sanitair uw welkom heten. Het gehele kampeerterrein is aangesloten bij de Gastvrije Landgoederen.

Figuur 3c. Een voorbeeld van een uitleg bij twee van de thema's van de Landgoedmeter, hoe dit Landgoed invulling geeft aan dat thema. Ook hier is ruimte voor een eigen, aanvullend verhaal, visie of toelichting.

4 Het Landgoedvenster 2012: een instrument voor interne reflectie

Voor dit hoofdstuk is mede gebruik gemaakt van een verslag van twee workshops door Wing (Luisman, 2012) en van een verslag van de test met negen landgoedeigenaren door Bureau Praedium (Poll, 2012). Echter, de hier weergegeven beschrijvingen en visies komen geheel voor rekening van PPO en de auteurs van deze rapportage.

4.1 Ontwikkeling van een nieuwe versie van het instrument

In paragraaf 2.2. is beschreven dat de 3D landgoederen en Wing meer nadruk wilden op een instrument voor de interne reflectie bij hun achterban van landgoederen. In oktober 2012 zijn daarom twee workshops gehouden om tot een oplossing te komen voor deze verschillen in visie. Daar is besloten dat Wing en de 3D groep een eigen, aangepaste versie van het Landgoedvenster zouden uitwerken voor de gewenste workshops met landgoederen, gericht op zelfreflectie. In de workshops zijn de doelen en aanpak voor die versie van het Landgoedvenster opnieuw geformuleerd. PPO heeft aan deze workshops constructief meegewerkt.

Het Landgoedvenster in de nieuwe versie heeft als hoofddoel interne reflectie. Om dit doel te behalen geeft het inzicht in de kwaliteit van landgoederen, duidt de betekenis voor de omgeving en geeft zo de relevantie van het landgoed aan. Doelen van het Landgoedvenster zijn dus: de kwaliteiten van landgoederen in beeld brengen; het verhaal van landgoederen vertellen (invulling van maatschappelijke relevantie); onbenut kapitaal (ofwel kwaliteiten) zichtbaar maken; betekenisgeving; en iedereen moet met het Landgoedvenster kunnen werken. Het is goed mogelijk dat het Landgoedvenster uiteindelijk ook geschikt is voor externe communicatie, dit is echter een afgeleid doel.

De zeven thema's in de 2011 versie van het Landgoedvenster dekken grotendeels de onderdelen die belicht moeten worden. De partitie landschap gaat sterk over beleving van mensen, voorstel is daarom om deze te herbenoemen naar beleving. Daarnaast wordt een partitie waarin het duurzame land-, energie- en watergebruik naar voren komt gemist. Hiervoor wordt een nieuwe, achtste partitie kringlopen toegevoegd. De partities vallen tot nu toe duidelijk in één van de drie p's. Door de duidelijke indeling ontstaat het beeld dat er minder overlap is dan er werkelijk is; het beeld wordt minder integraal dan het zou kunnen zijn. Het voorstel is daarom om de partities niet meer duidelijk in te delen per p en om de posities aan te passen aan elkaar: zo staat beleving duidelijk tussen people en planet in en kringlopen tussen planet en profit. Tot slot is het advies om de partities van kleur te laten verlopen naar elkaar zodat een regenboog ontstaat. De geleidelijk verlopende kleur accentueert de overlap tussen de partities en de algehele integraliteit. Een en ander is in Tabel 2 samengevat.

Tabel 2. **Indeling in thema's van de versie 2011 en de hier voorgestelde, nieuwe versie van het Landgoedvenster.**

Het Landgoedvenster Versie 2011		Het Landgoedvenster Versie 2012	
People	Cultuurhistorie	Cultuur: historische en modern	
	Gemeenschap	Gemeenschap: verbondenheid met de gemeenschap	
	Gastvrijheid	Gastvrijheid van eigenaar / landgoed	
Profit	Economie	Ondernemerschap: innovatie, zelfredzaamheid en verbinding	
	Ondernemerschap	Economie: volhoudbaarheid	
Planet	Natuur	Kringlopen	
	Landschap	Natuur: biodiversiteit en ecologie	
			Beleving ruimtelijke kwaliteit

Overigens moet het kleurgebruik in deze versie en de wijze van presentatie (zie paragraaf 4.4) nog verder uitkristalliseren. Tot nu toe hebben verschillende partijen verschillende delen van het traject uitgewerkt en moet er nog stroomlijning plaatsvinden.

4.2 De vragenlijst

Voor de nieuwe vragenlijst wilde men af van de kwantitatieve benadering met een puntenscore die door externen (PPO) werd bepaald. Er is voor gekozen om, als onderdeel van de zelfreflectie, landgoedeigenaren zelf een oordeel te laten geven over de kwaliteiten van verschillende aspecten van hun landgoed. Het beeld dat daarbij is gekozen is dat van een 'schuifmaat' op een schaal van 'laag' naar 'hoog'. Invullers geven dus zelf een oordeel over hoe zij dit aspect beoordelen.

Elk thema is uitgewerkt via een zelfde stramien: een titel (thema), een doel, een centrale vraag, daaronder een schuifmaat, en daaronder aan te vinken aspecten die van invloed zijn op de waardering van dit thema (zie Figuur 4 als voorbeeld).

Beleving ruimtelijke kwaliteit

Doel: Behoud en ontwikkeling van de belevingswaarde van het landgoed.

Centrale vraag: Hoe waardeert u de ruimtelijke beleving van het landgoed?

laag ← → hoog

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Geen storende elementen of factoren
☐	☐	☐	Bijzondere plekken of oriëntatiepunten
☐	☐	☐	Herkenbaarheid als landgoed
☐	☐	☐	Gebouwen
☐	☐	☐	Tuin
☐	☐	☐	Landschap
☐	☐	☐	Harmonie en ensemble
☐	☐	☐	Faciliteer beleeftbaarheid
☐	☐	☐	Ontsluiting
☐	☐	☐	Afwisselend
☐	☐	☐	Anders, namelijk

Totaal scores

Opmerkingen:

Figuur 4. **Voorbeeld van de presentatie van een thema in de testversie van de vragenlijst.**

De aspecten die men kan aanvinken, zijn trefwoorden die grotendeels zijn ontleend aan de trefwoorden en vragen van de 2011 versie van het Landgoedvenster. Invullers kunnen bij elk trefwoord aangeven of dat voor hun situatie een positieve, negatieve of geen significante bijdrage levert aan de waardering van dat thema. Bij elk thema is in de testversie ruimte gelaten voor opmerkingen en commentaar.

Respondenten hoeven in deze versie dus maar acht vragen te beantwoorden door hun eigen positie op de schuif aan te geven en de meest relevante aspecten en thema's positief, neutraal of negatief aan te vinken. Hierdoor ontstaat een transparant en subjectief beeld over de acht thema's. Doordat het direct duidelijk is dat de respondent zichzelf bijvoorbeeld een "9" heeft gegeven voor natuur, kan eenvoudig een gesprek ontstaan waarom hij of zij zichzelf deze waardering heeft gegeven. Hierdoor wordt het model intersubjectief, wat goed aansluit bij het reflectieve doel van het instrument.

Wing heeft het voornemen een web applicatie van deze versie van het Landgoedvenster te maken. Daarbij is het de bedoeling dat respondenten alle informatie over één thema, zoals het voorbeeld in Figuur 4, in één keer op het scherm in beeld krijgen en zo alle aspecten mee kunnen nemen. Het eindresultaat van het instrument wordt dan een radar- of amoeba-diagram met een grafische weergave van de waarderingen die respondenten zichzelf hebben gegeven op alle acht thema's. Mogelijk idee is om bijvoorbeeld twee positieve aspecten en één negatieve aspect bij de beoordeling te tonen. In de digitale versie van het instrument kan dit goed ingepast worden.

Het is de bedoeling dat mensen de acht partities in eerste instantie invullen vanuit de huidige situatie vanuit de eigenaar / beheerder zelf. Mogelijk kan het interessant zijn om vervolgens een tweede vraag te stellen over de gewenste situatie of hoe de eigenaar denkt dat burgers / bezoeker / gebruikers de partities zouden waarderen.

4.3 Test onder landgoederen

Voor het testen van het instrument zijn twee workshops gehouden met eigenaren van landgoederen. Gekozen is voor twee groepen met een zeer uiteenlopende ontwikkeling in zelfreflectie en maatschappelijke dialoog met bijvoorbeeld overheden. Een van beide groepen bestond uit deelnemers uit de omgeving Ommen. De andere groep kende deelnemers die voornamelijk uit de omgeving van Beers afkomstig zijn.

Kenmerkend voor de groep "Ommen" is de ervaring die de deelnemers hebben opgedaan bij het opstellen van een gezamenlijk "Handvest Nieuwe Ruimte voor Kwaliteit" in het voorjaar-zomer van 2012. Dit deden zij in de opmaat naar de nieuwe Omgevingswet. De groep landgoederen heeft de afgelopen periode zichzelf daardoor goed in de spiegel bekeken en afgevraagd welke richting het op zou moeten. De landgoederen zijn redelijk groot tot heel groot (100-1000 ha). Alle landgoederen hebben keuzes moeten maken om het voortbestaan zeker te stellen. Verondersteld werd dat deze landgoederen de vragenlijst van het Landgoedvenster makkelijk moeten kunnen invullen, omdat zij gewend zijn naar zichzelf te kijken.

De tweede groep (groep rondom Beers) ontbeerde een dergelijke ervaring. Deze groep is onlangs door ontwikkelingen in de regio bij elkaar gekomen om gezamenlijk de ontwikkeling te volgen en eventueel in gezamenlijkheid stelling in te nemen en te reageren. Deze landgoederen zijn kleiner in omvang in vergelijking met de eerste groep. Een aantal landgoederen worden niet permanent bewoond, maar enkel met bos(bouw) en landbouw (verpacht) in stand gehouden. Eén landgoed is wat groter in omvang en activiteiten, zoals de aanwezigheid van een camping, een groepsaccommodatie en een melkveehouderij.

De bedoeling van de tests in de twee workshops was om verheldering te brengen in de onderstaande aspecten:

- de ervaringen bij het invullen van de formulieren
- duidelijkheid van vragen en aspecten
- volledigheid van aspecten

- verbetermogelijkheden instrument
- bruikbaarheid als instrument voor interne reflectie
- bruikbaarheid van het instrument voor inzicht in de bedrijfsvoering
- bruikbaarheid van het instrument om in te zetten in andere settings.

Resultaten

De resultaten van de tests worden hier kort samengevat. Voor een meer gedetailleerd verslag verwijzen we naar het verslag van Poll (2012).

De algemene indrukken van het Landgoedvenster zijn positief. Het Landgoedvenster geeft een goed gevoel waar je staat als landgoed en geeft een impuls aan de denkprocessen van landgoedeigenaren over waar het goed gaat en waar punten ter verbetering liggen. De vragenlijst is beknopt en overzichtelijk, daardoor makkelijk in gebruik. Het instrument geeft invulling van en inzicht in maatschappelijke meerwaarde. Deelnemers ervaren het invullen van de aspecten als vrij lastig.

Het is van belang dat alle vragen goed geïnterpreteerd worden en dat duidelijk is voor gebruikers wat er met een vraag bedoeld wordt. Gedurende de sessies zijn een aantal op- en aanmerkingen gemaakt ten aanzien van de formulieren, zie Poll (2012) voor gedetailleerde op- en aanmerkingen bij de vragenlijst.

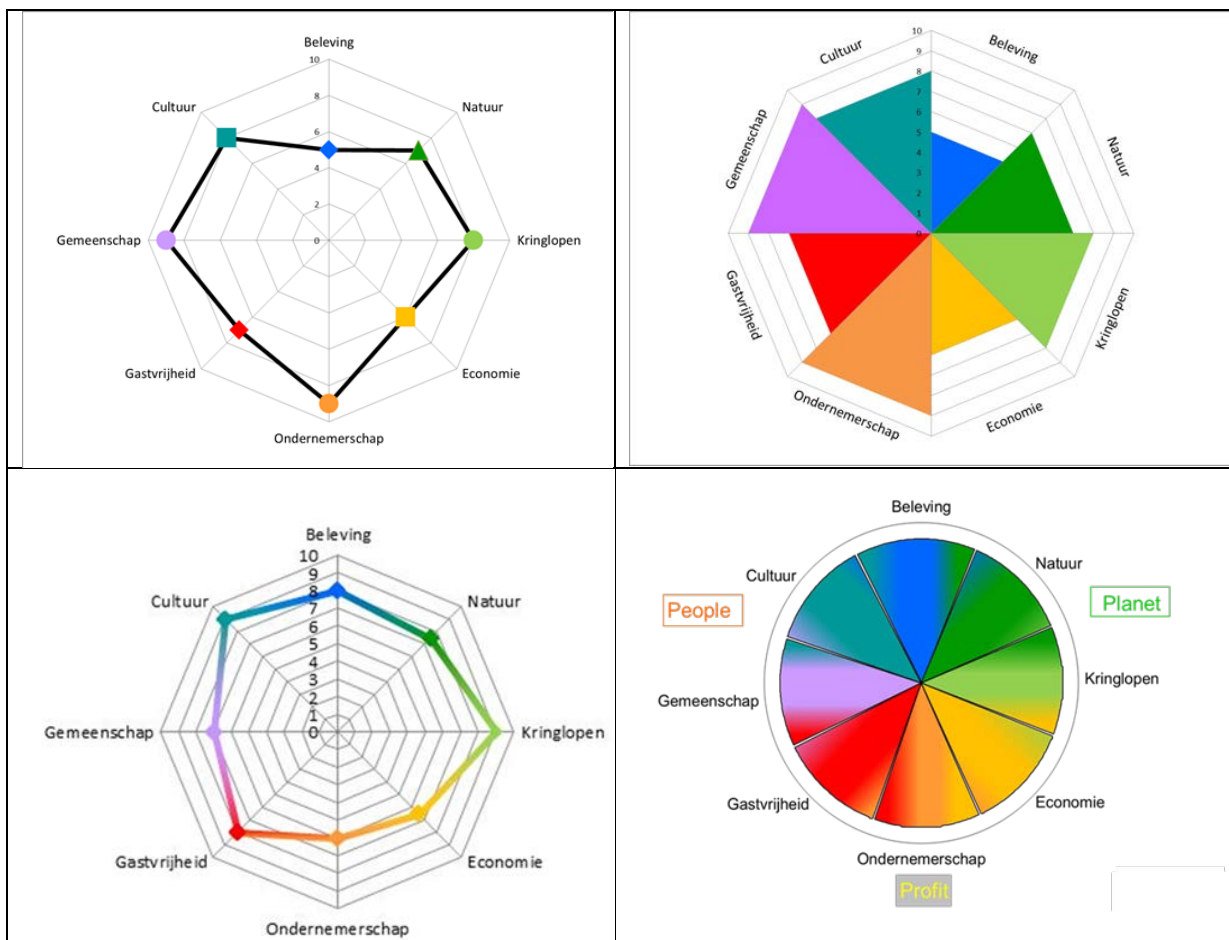
Er zijn een aantal suggesties gedaan voor verbeteringen van deze versie van het Landgoedvenster. We noemen er hier de belangrijkste:

- Het instrument vraagt een duidelijke, eenduidige uitleg over het invullen en plaatsing in een duidelijk kader: wat is het doel en hoe dienen de vragen te worden verstaan in dat licht? Respondenten vonden het lastig om onderscheid te maken tussen wat nu feitelijk aanwezig is en wat in ontwikkelfase zit.
- Het instrument is niet verfijnd genoeg om monitoring mogelijk te maken.
- De vier onderdelen per formulier, zoals nu, werken eerder verstorend dan verhelderend.
- Deelnemers hebben vragen over de waardering van de losse aspecten en hoe dat terug komt in de overall waardering. Ook wordt gevraagd om meer differentiatie in te brengen, bijvoorbeeld van 0 tot 5.
- De aspecten behoeven meer uitleg en beschrijving of het benoemen van voorbeelden.
- Er is behoefte aan twee sessies: één over het landgoed in zijn huidige staat en één over het landgoed in toekomst, als de plannen en ideeën voor verbetering zijn uitgevoerd.
- De aanwezigen verwachten niet dat zij dit instrument zelf thuis (zonder voorkennis) zouden invullen. In een groep of begeleid gaat het beter, samen met een externe begeleider.
- Workshopdeelnemers zien graag een digitale versie van het instrument, hierdoor is het ook makkelijk in te vullen. Ook door anderen, zoals familieleden en daardoor makkelijk te vergelijken.

Deelnemers zien in dat invullen door een ander (bijv. een familielid of iemand uit het College van Burgemeester en Wethouders) kan leiden tot een andere interpretatie en conclusies. Door dit instrument door anderen te laten invullen, krijg je zicht op je eigen beeld van het landgoed en potenties of zwakheden die anderen zien.

4.4 Presentatie van de resultaten

Het uiteindelijke plaatje na invullen van het Landgoedvenster geeft een goed beeld, samen met bedrijfsinformatie. Dit laatste is nodig, voor het totaal beeld, vonden de respondenten in de test. Op verzoek van de 3D groep zijn verschillende voorstellen gedaan voor een andere presentatie van de resultaten, met als belangrijkste motief om meer samenhang tussen de verschillende thema's ook visueel te benadrukken. Een aantal voorstellen staan in Figuur 5 gegeven.

Figuur 5. Enkele voorstellen voor een minder kwantitatieve en meer integrale presentatie van de resultaten van het Landgoedvenster.

Over de definitieve vorm, formuleringen, toelichting, kleurgebruik en presentatie van het Landgoedvenster zullen de 3D groep en Wing verder overleg voeren en daar uitvoering aan geven.

5 Reikwijdte van de instrumenten

Uiteindelijk heeft het project 'Kwalificeren landgoederen' in 2012 – onverwacht maar misschien wel gelukkigerwijs – twee versies van instrumenten opgeleverd

- De Landgoedmeter met als primaire doel om externe partijen de waarden en maatschappelijke diensten van landgoederen te tonen, en
- Het Landgoedvenster (nieuwe stijl) met als primair doel de zelfreflectie van landgoederen te bevorderen.

De Landgoedmeter is niet getest in een steekproef van maatschappelijke partijen en (regionale) overheden. Het is daarom niet zeker hoe de omgeving (de 'vraag'-kant) aankijkt tegen het resultaat en of die dezelfde prioriteiten en waardering heeft voor de thema's als de landgoederen. Daarvoor zou de Landgoedmeter moeten worden getest met een groep medewerkers van verschillende gemeenten en maatschappelijke organisaties, om te zien hoe de gekozen thema's en indicatoren door deze partijen worden geaccepteerd en gewaardeerd. Ook zal de voorgestelde presentatie van de resultaten van de Landgoedmeter voor een webpagina van een landgoed nader uitgewerkt moeten worden, evenals de inbedding van de Landgoedmeter in een breder communicatieplan.

Het Landgoedvenster is op beperkte schaal getest onder landgoederen (de 'aanbod'-zijde) en daaruit blijkt dat er nog een aantal verbeteringen en verduidelijkingen gewenst zijn. De verdere afronding, verbetering en presentatie van het Landgoedvenster in de nieuwe versie worden verzorgd door de 3D groep in samenwerking met adviesbureau Wing. Zij zullen een internetversie ontwikkelen die zij gaan gebruiken in hun landgoedgesprekken, om mede-landgoedeigenaren te helpen te reflecteren op hun rol en positie in deze samenleving en de maatschappelijke waarden en diensten die zij willen en kunnen bieden aan hun omgeving. Het Landgoedvenster biedt een hulpmiddel voor die zelfreflectie.

Beide versies hebben (op bescheiden schaal) bewezen dat het resultaat in de vorm van een diagram een goede aanleiding vormt voor een gesprek over doelen, waarden en prestaties.

6 Bronnen

Alebeek, F. van, M. Vijn & M. Schoutsen, 2011. Het Landgoedvenster – Een nieuw instrument voor de maatschappelijke ontwikkeling van landgoederen. Uitgangspunten en ontwerpkeuzen. Wageningen Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO). PPO projectnr 3250226011 (<http://edepot.wur.nl/185067>).

Jong, D. de; Schoutsen, M.A.; Veen, E.J.; Sukkel, W.; Visser, A.J., 2010. Verbindingsmaatlat voor de landbouw : ontwikkeling van een indicator die een beeld geeft van de verbinding tussen een biologisch landbouwbedrijf en zijn omgeving : onderdeel van koepelproject Duurzaamheidprestaties Biologische Landbouw. Lelystad : Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, Business Unit Akkerbouw Groene Ruimte en Vollegrondsgroenten, 2010 (<http://edepot.wur.nl/185224>).

Hoon, C., 2012. Het Landgoedvenster. Stageverslag (Vertrouwelijk). Oktober 2012. Wing, Wageningen.

Luisman, H., 2012. Aanpassing instrument landgoederen. Resultaten van twee workshops over het landgoedvenster. Oktober 2012. Wing, Wageningen.

Poll, R., 2012. Verslag Testworkshops Landgoedvenster. December 2012. Praedium BV, Veghel.

Bijlage 1 Vragenlijst van de Landgoedmeter

versie 3.0 november 2012

Gemeenschap/verbondenheid		
<i>In de kolom hier rechts (onder de pijl) waar uw antwoord "ja" is graag een "j" invullen</i>		
<i>Doel: Mensen en maatschappelijke organisaties ondersteunen, vanuit verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties landgoedbeleid maken, duurzaam willen verbinden met de omgeving.</i>		
0	Hoe groot is uw landgoed? hectare	
1	Hoe lang bestaat het landgoed al?	
M	<i>Punten zijn verdeeld vanuit redenatie dat hoe langer het landgoed bestaat des te meer het landgoed zich heeft kunnen verbinden met de omgeving en/of betekent voor de omgeving.</i>	
1a	0-20 jaar	
1a	20-50 jaar	
1b	50-150 jaar	
1c	meer dan 150 jaar	
2	Is het landgoed een familiebezit?	
ⓘ	Hiermee wordt bedoeld hoeveel generaties valt het beheer van uw landgoed al onder de verantwoordelijkheid van uw familie?	
M	<i>Punten zijn verdeeld vanuit redenatie dat hoe langer het landgoed familiebezit is, hoe meer bezieling er is, vanuit gevoel voor vroegere generaties meer verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties</i>	
2a	Nee	
2b	Eerste generatie	
2c	Tweede generatie	
2d	Derde generatie	
2e	Vier generaties of meer	
3	Hoe vaak bent u aanwezig op het landgoed?	
M	<i>punten zijn verdeeld vanuit redenatie dat hoe frequenter de aanwezigheid op het LG is hoe beter benaderbaar de eigenaar, en hoe meer betrokkenheid.</i>	
3a	Soms (minder dan 1 keer per week - enkele keren per maand)	
3b	Regelmatig (minimaal 1 keer per week)	
3c	Frequent (dagelijks tot meerdere keren per week)	
4	Draagt u of uw landgoed bij aan verenigingen in de regio op gebied van bv natuur & landschap, zorg, godsdienst, recreatie of cultuur(historie)?	
ⓘ	Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk, bestuurswerk of het beschikbaar stellen van ruimtes/materialen	
4a	Nee	
4b	Ja, mijn bijdrage of die van mijn landgoed is gering	
4c	Ja, mijn bijdrage of die van mijn landgoed is behoorlijk	
4d	Ja, mijn bijdrage of die van mijn landgoed is substantieel	
5	Draagt u met uw landgoed bij aan het voorzieningenniveau voor de bewoners in het gebied? Voorbeelden vindt u onder ⓘ	
ⓘ	Hierbij kunt u denken aan een winkel met o.a. producten van eigen landgoed; zaalverhuur; medewerking aan educatie; medewerking aan excursies en demonstraties op en rond het landgoed; toeristische informatie voor bezoekers van de regio; recreatiemogelijkheden (wandelpaden, horeca, in de regio); speeltoestellen, sportterreinen en -voorzieningen.	
5a	Nee	
5b	Op 1 manier	
5c	Op 2 tot 4 manieren	
5d	Op 5 of meer manieren	

Cultuur(historie)		
Doel: <i>Aantrekkelijk aangezicht en behoud en zichtbaarheid van cultuur</i>		
1	Staat het landhuis of tenminste een van de gebouwen op het landgoed op de rijksmonumentenlijst?	
2	Is het cultureel erfgoed? Cultureel erfgoed is een verzamelnaam voor archeologische monumenten, vondsten en opgravingen, nationaal beschermde cultuurvoorwerpen en verzamelingen, archieven en beschermde stads- en dorpsgezichten.	
3	Staat het op de gemeentelijke lijst van beeldbepalende gebouwen/ valt het onder gemeentelijke bescherming?	
4	Bevat het landgoed cultuurhistorische elementen of terreinen? U kunt hierbij denken aan een begraafplaats, religieus erfgoed (bijv. kapelletjes of een kerk), een molen, beeldbepalende grachten, vijvers, meertjes of rivieren, of een dorp met beschermd dorpsgezicht en aan terreinen die cultuurhistorisch opzicht waardevol zijn vanwege het (kleinschalige) verkavelingspatroon.	
4a	Nee	
4b	Enkele (1 tot 5), deze bevinden zich in redelijke staat	
4c	Enkele (1 tot 5), deze bevinden zich in goede staat	
4d	Meerdere (6 of meer), deze bevinden zich in redelijke staat	
4e	Meerdere (6 of meer), deze bevinden zich in goede staat	
5	Wat is het effect van het huidig gebruik van uw gebouwen op de cultuurhistorische waarden ervan?	
5a	Het huidig gebruik heeft een negatief effect op de cultuurhistorische waarden	
5b	Het huidig gebruik heeft geen effect op de cultuurhistorische waarden	
5c	Het huidig gebruik heeft een positief effect op de cultuurhistorische waarden	
6	Is er een langjarig onderhouds-, restauratie- en/of gebruiksplan voor de historische bebouwingen die onder uw beheer vallen?	
7	Maakt u gebruik van adviezen van professionals voor beheer van cultureel erfgoed? Hierbij kunt u denken aan rijksdiensten, provinciale, gemeentelijke en/of (non-) commerciële professionals.	
8	In welke mate heeft uw landgoed (modern) architectonische waarde? Een zaak is van architectonische waarde als: - de architectuur van de zaak een gaaf en herkenbaar voorbeeld is van een kenmerkende cultuurhistorische (regionale) ontwikkeling in de bouwkunst. Elke periode heeft zijn eigen bouwstijl met zijn eigen kenmerken die terug te vinden zijn in de zaak. Ook het interieur wordt bij de waardestelling betrokken; - de architectuur van een zaak een bijzondere plaats inneemt in het oeuvre van een bouwmeester of architect; - de zaak van een grote esthetische kwaliteit is. U kunt hierbij denken aan de hoofd- en bijgebouwen, landschapskunst en sculpturen die zich in het landschap bevinden.	
8a	Geen enkel onderdeel heeft architectonische waarde	
8b	Een enkel onderdeel van het landgoed heeft architectonische waarde, deze bevinden zich in redelijke staat	
8c	Enkel onderdeel van het landgoed heeft architectonische waarde, deze bevinden zich in goede staat	
8d	Het merendeel heeft architectonische waarde, in redelijke staat	
8e	Het merendeel heeft architectonische waarde, in goede staat	
9	Geeft u op het landgoed gelegenheid voor demonstraties van cultuurhistorische elementen / gebruiken / werkzaamheden? U kunt hierbij onder andere denken aan een landbouwmuseum; oude werktuigen en hun gebruik; streekverhalen en folklore; zelfoogsttuin van traditionele gewassen; via een informatie- en/of educatiecentrum; tijdens speciale evenementen (fairs, open dagen, etc.)	
9a	Nee	
9b	Een enkele keer (1 of 2) per jaar	
9c	Meerdere keren per jaar (3 of meer)	

10	Geeft u op het landgoed gelegenheid voor culturele activiteiten?	
①	Hierbij kunt u denken aan podiumkunsten, beeldende kunsten of cursussen met betrekking tot cultuur (bijv. schilder- en/of muziekcursussen)	
10a	Nee	
10b	1-2 keer per jaar	
10c	3-4 keer per jaar	
10d	5 keer per jaar of meer	

<h2>Gastvrijheid</h2>		
<i>Doel: Mensen de mogelijkheid bieden het landgoed op een positieve manier te ervaren</i>		
Hoe stelt u uw landgoed open voor publiek?		
1	Is (een deel van) uw landgoed open voor publiek?	
1a	Nee	
1b	Ja, een klein deel van mijn landgoed is incidenteel open voor publiek	
1c	Ja, het merendeel van mijn landgoed is incidenteel open voor publiek	
1d	Ja, een deel van mijn landgoed is jaar rond open voor publiek	
1e	Ja, het merendeel van mijn landgoed is jaar rond open voor publiek	
2	Is (een deel van) uw gebouwen open voor publiek?	
2a	Nee	
2b	Ja, incidenteel (bijvoorbeeld tijdens open dagen of landgoedfairs)	
2c	Ja, periodiek (bijvoorbeeld op zaterdagen)	
2d	Ja, het jaar rond (bijvoorbeeld op vaste (winkel)tijden)	
3	Heeft u persoonlijk contact met geïnteresseerden en bezoekers?	
3a	Nee	
3b	Soms (minder dan 1 keer per week - enkele keren per maand)	
3c	Regelmatig (minimaal 1 keer per week)	
3d	Frequent (dagelijks tot meerdere keren per week)	
4	Biedt u horeca- of overnachtingsmogelijkheden op het landgoed of geeft u gelegenheid hiertoe?	
①	Hierbij kunt u denken aan (kleinschalige) horecavoorzieningen, logiesmogelijkheden (B&B, pension) of kampeergelegenheden	
4a	Nee	
4b	Ja, er is één gelegenheid aanwezig	
4c	Ja, er zijn meerdere van zulke gelegenheden aanwezig	
5	Is uw landgoed duidelijk en herkenbaar bewegwijzerd?	
①	U kunt hierbij denken aan een duidelijk naambord met uitleg over het landgoed bij de ingang; een bord met informatie over openingstijden en activiteiten en bewegwijzering van wandel, fiets- en/ ruiterspaden	
6	Draagt u informatie over de verschillende thema's van het landgoed ook uit aan het publiek, bezoekers en klanten van uw landgoed?	
①	Dit kan bijvoorbeeld via excursies en rondleidingen; informatieborden, wegwijzers en themawandelroutes; een eigen website; folders en brochures; lezingen en themabijeenkomsten; rondleidingen met gids op het landgoed; in de landgoedwinkel of het landgoedcentrum.	
6a	Nee	
6b	Ja, één tot drie van deze kanalen	
6c	Ja, vier of meer van deze kanalen	
7	Heeft u uw medewerkers (incl. ZZP-ers) en de pachters op uw landgoed geïnstrueerd om deze informatie ook uit te dragen naar het publiek, klanten en bezoekers van uw landgoed?	

<h1>Natuur</h1>		
<i>Doel: Behoud en ontwikkeling ecologische kwaliteiten</i>		
Behoud en beheer van natuur op uw bedrijf		
1	<p>Hebben delen van uw landgoed een officiële beschermde status (Natura 2000, Vogelrichtlijngebied, etc.)</p> <p><i>Zo ja, ga door met vraag 5. Zo nee, ga door met vraag 2</i></p> <p>Die status is aangewezen door de landelijke overheid, inclusief de natuurdoeltypen en een beheersplan voor het gebied. Daarmee wordt een goede natuurkwaliteit nagestreefd en gecontroleerd. Dit is hoogst mogelijk beschermingsstatus in Nederland op dit moment. Dit vergt een goed en recent beheersplan bij, dat de kwaliteit waarborgt.</p> <p>I Dit is hoogst mogelijk beschermingsstatus in NL nu. Dus als ze dit hebben, dan hoort daar ook een goed en recent beheersplan bij en is de kwaliteit geborgd. Daarom de hoogste score.</p>	
2	<p>Zijn delen van uw landgoed onderdeel van een (provinciale) ecologische (hoofd)structuur of verbindingszone?</p> <p><i>Zo ja, ga door met vraag 5. Zo nee, ga door met vraag 3</i></p> <p>Die status is dan vastgelegd in provinciale of gemeentelijk omgevings- of bestemmingsplannen, met omschreven natuurdoelstellingen.</p> <p>M iets lagere kracht van bescherming, maar verder als vorige.</p>	
3	<p>Heeft u voor delen van uw landgoed beheersovereenkomsten (landelijk of provinciaal, bijv. SNL, SN, ...) afgesloten met een bestemming natuur of agrarische natuur?</p> <p><i>Zo ja, ga door met vraag 5. Zo nee, ga door met vraag 4</i></p>	
4	<p>Heeft u (andere) delen van uw landgoed die u als natuur beheert, maar die niet onder voorgaande beschrijvingen vallen?</p>	
5	<p>Welk deel van het landgoed bestaat uit natuur?</p> <p>I Tel hiervoor alle hiervoor genoemde "soorten" natuur bij elkaar en schat het aandeel daarvan op uw totale landgoed.</p> <p>5a Minder dan 25% van het totale oppervlakte</p> <p>5b Tussen 25% en 50%</p> <p>5c Tussen 50% en 75%</p> <p>5d Meer dan 75% van het totale oppervlakte</p>	
Welke biotopen zijn op het landgoed aanwezig?		
<p>Bekijk de lijst met voorbeelden en geef aan hoeveel daarvan op het landgoed aanwezig zijn. Als er méér biotopen aanwezig zijn, heeft dat een positief effect op de soortenrijkdom. Natuurlijk gaat het er niet om zoveel mogelijk kleine snippers van alles te hebben. Liever één groot, goed ontwikkeld heideveld dan een lappendeken van allerlei stukjes natuur die elk te klein zijn om lang in stand te kunnen houden!</p>		
6	Grote biotopen zoals heidevelden, uitgestrekte bossen of stuifzanden?	
7	Middelgrote biotopen zoals bijv.: percelen (gemengd) loofbos, naaldbos, vennen, moerassen, extensieve kruidenrijke graslanden, parken	
7a	Nee	
7b	Ja, 1 tot 3 van deze voorbeelden	
7c	Ja, 4 of meer van deze voorbeelden	
8	Hoe is de onderhoudstoestand van deze biotopen	
8a	Slechte staat	
8b	Redelijke staat	
8c	Goede staat	
9	Kleinere landschapselementen en biotopen zoals bijv.: beken, sprengen, houtsingels, houtwallen, bomenlanen, wildakkers, (oude) hoogstamboomgaarden of boerenerven	
9a	Nee	
9b	Ja, 1 tot 3 van deze voorbeelden	
9c	Ja, 4 of meer van deze voorbeelden	

10	Hoe is de onderhoudstoestand van deze biotopen	
10a	Slechte staat	
10b	Redelijke staat	
10c	Goede staat	
11	Is er in de laatste 3 jaar door een natuurorganisatie of adviesbureau onderzoek gedaan naar het voorkomen van bepaalde planten- of diersoorten op uw landgoed?	
①	Doen adviesbureaus of natuurorganisaties (KNNV, IVN, Vogelwerkgroepen, enz.) onderzoek, monitoring of inventarisaties?	
11a	Geen	
11b	Planten óf dieren (één van beiden)	
11c	Plantengroei én diergroepen (beiden)	
12	Worden op uw landgoed specifieke beschermingsplannen gehanteerd en/of speciale beheersmaatregelen voor bepaalde soorten planten of dieren getroffen?	
①	In onderzoeksrapportages worden vaak maatregelen geadviseerd. Zijn die bij u bekend en zijn die maatregelen ook uitgevoerd? Vraag zo nodig daarnaar bij de betrokken organisaties.	
13	Worden er op uw landgoed een of meerdere van de volgende maatregelen genomen om planten en dieren te stimuleren?	
①	De maatregelen waar het hier om gaat zijn: nestkasten ophangen voor diverse vogelsoorten; nestblokken of insectenhôtels voor wilde bijen en insecten ophangen; takkenrillen of houtstapels oprichten; dode bomen en bomen met nestholten bewust laten staan; maatregelen treffen ter bescherming van nestelende of overwinterende vleermuizen; maatregelen treffen om de waterkwaliteit te waarborgen of te verbeteren; extensieve begrazing van natuurlijke vegetaties toepassen; beheerjacht toepassen.	
13a	Geen van deze maatregelen	
13b	1 tot 4 van deze maatregelen	
13c	5 of meer van deze maatregelen	
14	Indien delen van uw landgoed toegankelijk zijn voor recreatie, doet u dan aan zoneringsmaatregelen om verstoring op flora en fauna te voorkomen?	
①	Zijn er rustgebieden voor wild, een verbod op loslopende honden, en/of delen die gesloten zijn voor wandelaars of fietsers of mountainbikes?	

<h1>Landschap</h1>		
<i>Doel: Behoud en ontwikkeling landschappelijke kwaliteit</i>		
1	Komen op uw landgoed verschillende van de volgende netwerken voor? Denk aan netwerken van hagen, onverharde wegen, beeklopen, sloten en greppels, bloemrijke akkerranden, groepen poelen of vennen, enz. Van een netwerk is hier sprake als er meerdere vertakkingen zijn met een gezamenlijke lengte van 500 m (of meer).	
①		
M	Dit gaat om netwerken en (dus) de ecologische kwaliteiten van het landschap	
1a	Nee	
1b	Ja, 1 of 2 van deze voorbeelden	
1c	Ja, 3 of meer van deze voorbeelden	
2	Sluit(en) 1 of meer van die netwerken aan op eenzelfde soort netwerk in het omringende landschap rondom uw landgoed?	
2a	Nee	
2b	Ja, 1 of 2 van deze voorbeelden	
2c	Ja, 3 of meer van deze voorbeelden	
3	Komen op uw landgoed verschillende vormen van landgebruik voor die zorgen voor een afwisseling tussen een open of gesloten landschap, cultuur of natuur, historisch of modern? Denk aan Engelse landschapsparken, grote waterpartijen, bospercelen, landbouwpercelen met verschillende gewassen, boomgaarden, grasland en weides, golfbanen, evenemententerreinen, begraafplaatsen, etc.	
①		
M	De aanname is hier dat kleinschaligheid en variatie hoger gewaardeerd wordt door de samenleving!	
3a	Ja, veel variatie met een kleinschalig, afwisselend landschap	
3b	Nee, weinig variatie met een grootschalig, homogeen landschap	
3c	Er iets tussenin	
4	Zijn gebouwen op uw landgoed ook landschappelijk ingepast in hun omgeving (bijv. d.m.v. erfbeplanting, laanbomen, tuinstijlen, enz.)?	
5	Heeft u op uw landgoed voorzieningen getroffen om de kwaliteiten van het landschap te kunnen beleven, bijv. in de vorm van wandel- en fietsroutes, uitzichtpunten, zitbanken en picknicktafels e.d.?	
6	Oefent u invloed uit op de pachters en medegebruikers van uw landgoed, om hun activiteiten in te passen in de landschappelijke kenmerken en kwaliteiten van uw landgoed?	
①	Als u zelf een bepaald type landgoed en landschappelijke kwaliteit nastreeft, maar uw medegebruikers en pachters hebben daar andere ideeën over, dan kán het een rommeltje worden	
M	Kwaliteitsborging	

<h1>Economie</h1>		
<i>Doel: landgoed duurzaam exploiteren, rekening houdend of gebruik makend van de kernwaarden van het gebied</i>		
1	Beheert u uw landgoed met een positief rendement (c.q. een exploitatieoverschot)? Voor een duurzaam behoud van het landgoed, en daarmee de instandhouding van alle waarden en diensten die dat landgoed levert aan de omgeving, is het essentieel dat de exploitatie van het landgoed netto positief is. I De score van 20 punten telt hier zwaar mee!	
2	Benut u de volledige economische potentie voor duurzame instandhouding van het landgoed? I U kunt denken aan langjarige subsidies, particuliere fondsen, alternatieve financieringsmogelijkheden. Subsidies dienen in dit geval niet om lopende exploitatie aan te vullen.	
Inkomensbronnen		
3	Uit welke activiteiten haalt u jaarlijks uw inkomen (zaken die minder dan 10% van dat inkomen uitmaken kunt u buiten beschouwing laten) ? <i>In de eerste testen de invullers alle categorieën laten aanvinken, zodat wij een beeld krijgen van de diversiteit!</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> - land- & tuinbouw (onbewerkte grondstoffen) - land- & tuinbouw (zelf verwerkte producten en huisverkoop) - bosbouw - erfpacht - recreatie & sport - horeca - (agrarisch) natuurbeheer - Kunst & culturele activiteiten - vastgoed & verhuur - financieel beheer - evenementen - vergaderen - zorg - educatie - anders 	
3a	Uit 1 tot 3 van deze activiteiten	
3b	Uit 4 tot 6 van deze activiteiten	
3c	Uit 7 of meer van deze activiteiten	
Werkgelegenheid		
4	Hoeveel werkgelegenheid wordt er op het landgoed (incl. pachters) gecreëerd, waarbij het inhuren van (flexibele) arbeid (b.v. ZZP-ers) mag worden meegerekend? Is dat:	
4a	0 – 5 fte	
4b	5 – 20 fte	
4c	20 – 40 fte	
4d	> 40 fte	
Diensten		
5	Als landgoed (incl. pachters) neemt u ook diensten af van bedrijven in uw regio (bijv. voor loonwerk, groenbeheer, bouw- en onderhoudsactiviteiten, administratieve en financiële ondersteuning, huishoudelijk werk, enz.). Kunt u een schatting geven van de omzet die u (jaarlijks, gemiddeld) besteedt bij ondernemers in uw regio (straal 50 km)?	
5a	< € 100.000 per jaar	
5b	€ 100.000 - € 200.000 per jaar	
5c	€ 200.000 - € 500.000 per jaar	
5d	> € 500.000 per jaar	
Klanten en bezoekers		
6	Hoeveel recreatieve klanten en bezoekers ontvangt u met al uw activiteiten per jaar?	
6a	< 1000 per jaar	
6b	1000 - 5.000 per jaar	
6c	5.000 - 10.000 per jaar	
6d	> 10.000 per jaar	

<h1>Ondernemerschap</h1>		
<i>Doel: Slim ondernemen voor de lange termijn exploitatie van de bezittingen, behouden door vernieuwing</i>		
Innoveren		
1	Heeft u in de afgelopen 5 jaar nieuwe diensten of producten ontwikkeld op het landgoed?	
2	Heeft u andere ondernemers de kans geboden om op uw landgoed een nieuwe dienst of product te ontwikkelen?	
3	Heeft u actief bijgedragen aan de ontwikkeling van een nieuw product of dienst die nu buiten u landgoed tot ontwikkeling komt?	
4	Heeft u marktonderzoek gedaan met betrekking tot nieuwe producten of diensten?	
5	Heeft u een kosten/ batenanalyse gedaan voor het vermarkten van producten?	
6	Vermarkt u uw producten en/of diensten?	
Samenwerking & arrangementen		
7	Werkt u met een of meerdere van de volgende partijen samen in de regio om nieuwe activiteiten te ontwikkelen met meerwaarde voor het gebied?	
①	Hierbij kunt u denken aan pachters, huurders of andere meewerkenden op uw landgoed; ondernemers in de regio; non-profitorganisaties als VVV, gemeente, waterschap e.d. in de regio; andere landgoederen.	
7a	Geen van deze of andere partijen	
7b	1 tot 3 van deze of andere partijen	
7c	3 of meer van deze of andere partijen	
Visieontwikkeling		
8	Heeft u in de afgelopen 5 jaar een landgoedvisie opgesteld over het beheer en de ontwikkeling van uw landgoed?	
9	Heeft u dit visiedocument voorgelegd en besproken met een of meerdere partijen?	
10	Heeft u in de laatste 5 jaar een exploitatiemodel opgesteld voor uw landgoed, of voor (deel)activiteiten op uw landgoed?	
11	Doet u aan intervisie, kennisuitwisseling en visievorming samen met externe partijen?	
①	Hierbij kunt u denken aan andere landgoedeigenaren, TBO's, etc.	
12	Heeft u een familielid of medewerker die u begeleidt en opleidt als beoogde opvolger van uzelf of uw rentmeester/beheerder?	
Beleidsbeïnvloeding		
13	In welke mate communiceert u met partijen zoals Rijks- en of provinciale overheid, gemeente en/of belangenorganisaties over beleid dat uw landgoed raakt?	
①	Communicatie met uw omgeving is een graadmeter voor uw maatschappelijk ondernemen. Met deze vraag wordt gemeten of u uw omgeving betreft bij uw plannen, om te zorgen dat het draagvlak voor uw landgoed in uw omgeving beter wordt. Het vergroot de kans dat uw plannen ook daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd.	
13a	Niet	
13b	Een enkele keer (1 of 2 maal) per jaar	
13c	Meerdere keren per jaar (3x of meer)	

<h1>Samenwerking</h1>		
<i>Dit betreft niet één thema betreft, maar omvat aspecten van samenwerking over alle thema's heen. Punten op deze vragen worden aan specifieke thema's toegevoegd.</i>		
1	<p>Werkt u voor activiteiten op uw landgoed rond <u>kunst en cultuur</u> samen met één of meer van de volgende organisaties?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pachters, werknemers, huurders of zzp'ers op het landgoed • Cultuurorganisaties in de regio • Andere landgoederen <p>1a Nee 1b Ja, één van deze partijen 1c Ja, twee of meer van deze partijen</p>	
2	<p>Werkt u vanuit uw landgoed in de omringende <u>gemeenschap</u> samen met één of meer van de volgende organisaties?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeentelijk bestuur en overleg en lokale politieke partijen • Buurt- en bewonersoverleg • Sociaal-maatschappelijk werk en/of kerkelijke diaconie • Lokale ondernemersverenigingen • Lokale sportverenigingen • Onderwijs, re-integratieprojecten, stages of werkervaringsplaatsen <p>2a Nee 2b Ja, één tot drie van deze partijen 2c Ja, vier of meer van deze partijen</p>	
3	<p>Werkt u voor activiteiten op uw landgoed rond <u>natuur en landschap</u> samen met één of meer van de volgende organisaties?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terreinbeherende organisaties (SBB, NM, enz.) • Vogelwacht of -werkgroep, IVN, KNNV of andere natuurorganisaties • Landschapsbeheer (de provinciale stichting) <p>3a Nee 3b Ja, één of twee van deze partijen 3c Ja, drie of meer van deze partijen</p>	
4	<p>Werkt u voor activiteiten op uw landgoed rond <u>economie en ondernemerschap</u> samen met één of meer van de volgende organisaties?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pachters, huurders of andere meewerkenden op uw landgoed • Ondernemers, ondernemersverenigingen en adviesbureaus in de regio • De Federatie voor Particulier Grondbezit (FPG), LTO of andere belangenorganisaties • Andere landgoederen • Lokale en regionale overheden <p>4a Nee 4b Ja, één of twee van deze partijen 4c Ja, drie of meer van deze partijen</p>	

Bijlage 2 Vragenlijst van het Landgoedvenster

Het betreft hier de versie zoals die in november 2012 is getest met 9 landgoederen.

Workshop Landgoedvenster Test Formulieren

Naam: _____

Beleving ruimtelijke kwaliteit																																																	
Doel	Behoud en ontwikkeling van de belevingswaarde van het landgoed.																																																
Centrale vraag:	Hoe waardeert u de ruimtelijke beleving van het landgoed?																																																
	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> laag hoog </div>																																																
Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?																																																	
<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">-</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Geen storende elementen of factoren</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Bijzondere plekken of oriëntatiepunten</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Herkenbaarheid als landgoed</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Gebouwen</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Tuin</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Landschap</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Harmonie en ensemble</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Faciliteer belevbaarheid</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Ontsluiting</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Afwisselend</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Anders, namelijk</td> </tr> </table>	-	0	+		☐	☐	☐	Geen storende elementen of factoren	☐	☐	☐	Bijzondere plekken of oriëntatiepunten	☐	☐	☐	Herkenbaarheid als landgoed	☐	☐	☐	Gebouwen	☐	☐	☐	Tuin	☐	☐	☐	Landschap	☐	☐	☐	Harmonie en ensemble	☐	☐	☐	Faciliteer belevbaarheid	☐	☐	☐	Ontsluiting	☐	☐	☐	Afwisselend	☐	☐	☐	Anders, namelijk	
-	0	+																																															
☐	☐	☐	Geen storende elementen of factoren																																														
☐	☐	☐	Bijzondere plekken of oriëntatiepunten																																														
☐	☐	☐	Herkenbaarheid als landgoed																																														
☐	☐	☐	Gebouwen																																														
☐	☐	☐	Tuin																																														
☐	☐	☐	Landschap																																														
☐	☐	☐	Harmonie en ensemble																																														
☐	☐	☐	Faciliteer belevbaarheid																																														
☐	☐	☐	Ontsluiting																																														
☐	☐	☐	Afwisselend																																														
☐	☐	☐	Anders, namelijk																																														
Totaal scores																																																	

Opmerkingen:

Natuur																																																																	
Doel	Behoud en ontwikkeling ecologische kwaliteiten en structuur																																																																
Centrale vraag:	Hoe waardeert u de ecologische waarden op uw landgoed?																																																																
	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> laag hoog </div>																																																																
Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?																																																																	
<table border="0"> <tr> <td style="text-align: center;">-</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>N2000/VHR</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Andere beschermende vormen van natuur</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Zeer zeldzame natuur/waarden</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>(onderdeel van) Grote aaneengesloten natuur oppervlakken</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Essentieel schakel in ecologisch netwerk</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Kleine landschapselementen met natuur waarde</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Onderhoudstoestand/beheer</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Investeren in natuurontwikkeling</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Certificering</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Onderzoek en inventarisering</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Beheerovereenkomsten</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Specifieke maatregelen voor dieren en planten</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Zonering (bijvoorbeeld Rustgebieden)</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Samenwerking met andere organisaties</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>Anders, namelijk...</td> </tr> </table>	-	0	+		☐	☐	☐	N2000/VHR	☐	☐	☐	Andere beschermende vormen van natuur	☐	☐	☐	Zeer zeldzame natuur/waarden	☐	☐	☐	(onderdeel van) Grote aaneengesloten natuur oppervlakken	☐	☐	☐	Essentieel schakel in ecologisch netwerk	☐	☐	☐	Kleine landschapselementen met natuur waarde	☐	☐	☐	Onderhoudstoestand/beheer	☐	☐	☐	Investeren in natuurontwikkeling	☐	☐	☐	Certificering	☐	☐	☐	Onderzoek en inventarisering	☐	☐	☐	Beheerovereenkomsten	☐	☐	☐	Specifieke maatregelen voor dieren en planten	☐	☐	☐	Zonering (bijvoorbeeld Rustgebieden)	☐	☐	☐	Samenwerking met andere organisaties	☐	☐	☐	Anders, namelijk...	
-	0	+																																																															
☐	☐	☐	N2000/VHR																																																														
☐	☐	☐	Andere beschermende vormen van natuur																																																														
☐	☐	☐	Zeer zeldzame natuur/waarden																																																														
☐	☐	☐	(onderdeel van) Grote aaneengesloten natuur oppervlakken																																																														
☐	☐	☐	Essentieel schakel in ecologisch netwerk																																																														
☐	☐	☐	Kleine landschapselementen met natuur waarde																																																														
☐	☐	☐	Onderhoudstoestand/beheer																																																														
☐	☐	☐	Investeren in natuurontwikkeling																																																														
☐	☐	☐	Certificering																																																														
☐	☐	☐	Onderzoek en inventarisering																																																														
☐	☐	☐	Beheerovereenkomsten																																																														
☐	☐	☐	Specifieke maatregelen voor dieren en planten																																																														
☐	☐	☐	Zonering (bijvoorbeeld Rustgebieden)																																																														
☐	☐	☐	Samenwerking met andere organisaties																																																														
☐	☐	☐	Anders, namelijk...																																																														
Totaal scores																																																																	

Opmerkingen:

Kringlopen

Doel Het sluiten van kringlopen (water, grondstoffen en energie)

Centrale vraag: Hoe beoordeeld u uw inspanningen om kringlopen te sluiten?

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Water vasthouden
☐	☐	☐	Schoon water en schone bodem
☐	☐	☐	Hergebruik grondstoffen/ cradleto cradle principes
☐	☐	☐	Energiebesparing
☐	☐	☐	Duurzame energie opwekking
☐	☐	☐	Innovatie
☐	☐	☐	Duurzaam energie gebruik
☐	☐	☐	Herbestemmen gebouwen en terreinen
☐	☐	☐	Sluiten kringlopen met partners in omgeving
☐	☐	☐	Duurzaam inkopen
☐	☐	☐	Betrekken pachters en gebruikers
☐	☐	☐	Localforlocal
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

Totaal scores

Opmerkingen:

Economie

Doel Op langer termijn vol te houden

Centrale vraag: Hoe schat u de economische houdbaarheid van uw landgoed?

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Gezonde exploitatie
☐	☐	☐	Spreiding inkomstenbronnen
☐	☐	☐	Opties openhouden toekomstige economische dragers
☐	☐	☐	Toekomstbestendige organisatievorm
☐	☐	☐	Werkgelegenheid inclusief pachters en gebruikers
☐	☐	☐	Groene economie
☐	☐	☐	Lokaal inkopen/leveren
☐	☐	☐	Inkomensafhankelijkheid
☐	☐	☐	Intern synergie
☐	☐	☐	Sturingsmogelijkheden
☐	☐	☐	Producten
☐	☐	☐	Diensten
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

Totaal scores

Opmerkingen:

Ondernemerschap

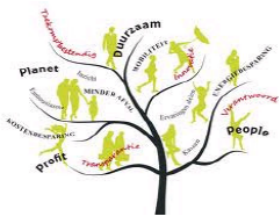
Doel Slim ondernemen voor de lange termijn, exploitatie van bezittingen en behoud door vernieuwing.

Centrale vraag: In welke mate bent u ondernemend?

weinig veel

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Innovatie in nieuwe producten/diensten en systemen
☐	☐	☐	Gelegenheid gegeven door innovaties
☐	☐	☐	Innovatie in nieuwe netwerken en ketens
☐	☐	☐	Nieuwe economische dragers
☐	☐	☐	Opties openhouden
☐	☐	☐	Vergroening economie
☐	☐	☐	Waarde gedreven
☐	☐	☐	Relatie omgeving
☐	☐	☐	Sturing op samenhang
☐	☐	☐	Inspelen op (lange termijn) trends
☐	☐	☐	Businessplan
☐	☐	☐	Relatie overheden
☐	☐	☐	Samenwerking met andere organisaties
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

Totaal scores

Opmerkingen:

Gastvrijheid

Doel Gelegenheid geven het landgoed te ervaren

Centrale vraag: Hoe gastvrij beoordeeld u uw landgoed?

niet zeer

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Openstelling (gebouwen, terreinen, tuinen)
☐	☐	☐	Commercieel gebruik
☐	☐	☐	Publieksdagen
☐	☐	☐	Persoonlijk contact geïnteresseerden en bezoekers
☐	☐	☐	Gastvrijheid medewerkers/pachters/bewoners/etc.
☐	☐	☐	Gelegenheid geven educatie/excursie
☐	☐	☐	Specifieke doelgroepen
☐	☐	☐	Verhaal landgoed overbrengen
☐	☐	☐	Voorzieningen (+voorbeelden)
☐	☐	☐	Informeren
☐	☐	☐	Inspireren
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

Overige onderdelen (op ander abstractieniveau)

☐	☐	☐	Informatiecentrum
☐	☐	☐	Overnachtmogelijkheden
☐	☐	☐	Horeca
☐	☐	☐	Routes (park en bebording)
☐	☐	☐	Actieve communicatie (website, etc.)
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

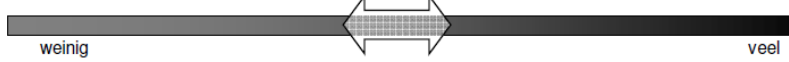

Totaal scores

Verbondenheid gemeenschap

Doel Verbondenheid en betrokkenheid met de omgeving vanuit het bewustzijn van continuïteit op het landgoed

Centrale vraag: In welke mate bent u verbonden met de gemeenschap rondom het landgoed?

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Leeftijd van het landgoed (ouderdom)
☐	☐	☐	Verbondenheid met de streek
☐	☐	☐	Familie historie
☐	☐	☐	Aanwezigheid
☐	☐	☐	Eigen stempel zetten
☐	☐	☐	Bijdrage verenigingsleven
☐	☐	☐	Bijdrage voorzieningsniveau
☐	☐	☐	Betrekken vrijwilligers
☐	☐	☐	Bewustzijn continuïteit
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

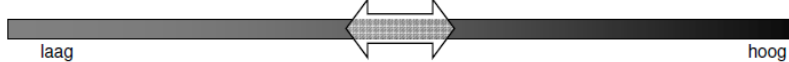
Totaal scores

Opmerkingen:

Cultuur

Doel Behoud en vitaliteit van cultuur, roerende en onroerende zaken en tradities

Centrale vraag: Hoe waardeert u de culturele waarde van uw landgoed?

Welke aspecten zijn op uw waardering van toepassing?

-	0	+	
☐	☐	☐	Tradities
☐	☐	☐	Bescherm(d)e monument(en)
☐	☐	☐	Familie stukken, archieven
☐	☐	☐	Cultuur historische elementen/terreinen/structuren
☐	☐	☐	Tuin(en) en park(en)
☐	☐	☐	Passend gebruik
☐	☐	☐	Borging onderhoud
☐	☐	☐	Nieuwe betekenisgeving
☐	☐	☐	(landschaps)architectonische waarde
☐	☐	☐	Moderne fysieke toevoeging
☐	☐	☐	Culturele activiteiten
☐	☐	☐	Uitdragen
☐	☐	☐	Samenwerking met andere organisaties
☐	☐	☐	Anders, namelijk:...

Totaal scores

Opmerkingen:

